

E. Králová

Eliška Králová, Tábory nucené práce (legislativní nařízení).
Příkazovací komise v Ústí nad Labem 1949-1950

Soudobá historická literatura si už všimla táborů nucených prací (TNP), byly z institucí příznačných pro první léta poúnorového režimu v Československu. E.Králová ji nyní rozmnožila o monografii, která se chce do této literatury vřadit svébytně. Respektuje ji (autorka ji dobře zná) a zároveň ji rozšiřuje. Prvotním podnětem bylo objasnění konkrétní činnosti příkazovací komise v Ústí nad Labem. Přibyl úvodní rozbor zákonů, řádů a směrnic pro řízení táborů. Oběma částem odpovídá heuristika, studium v archívu bezpečnostních složek, ve Státním oblastním archívu Litoměřice a publikovaných pramenných textů.

TNP už vlastně navazovaly na dřívější trestání a „výchovu“ prací – na jeho podoby poukázala diplomantka v úvodních kapitolách. Zároveň se tábory měly stát zařízením specificky vhodným pro záměry a potřeby poúnorového režimu. Trestaly, „vychovaly“ a zároveň měly zajišťovat určitý počet pracovních sil, počítalo se s 30 tisíci. Zákony, řády a směrnice těmto cílům a existenčnímu smyslu odpovídaly. Jejich znění byla samozřejmě psána úředním jazykem, proto jsou plná formálních, obecných formulací. Bylo třeba podívat se „za ně“, snažit se vyložit jejich účel a smysl a jejich prostřednictvím představit podobu táborů, jejich vytváření, život v nich. Není snadné udržet výklad v této analýze, úřední texty svádí k jejich úřední reprodukci, autorce se to však vcelku podařilo. Je užitečné vědět, jak vypadala tato represivní instituce oficiálně a ve skutečnosti.

Osazenstva do ní dodávaly příkazovací komise, rozebíraná ústecká měla číslo sedm. Rozhodovala o 659 „případech“ (je to upřesnění ve srovnání s dosavadní literaturou), z nich poslala do TNP 457 lidí (383 mužů a 74 žen). Vyhověla tedy směrnicím a „potřebě“ ze 70 procent. E.Králová představila osoby komisí pro tábory určené i důvody, kterými komise svá rozhodnutí podložila. Převládaly přestupky dobově považované za politické, postižení byli ale většinou z vrstev, které režim nepovažoval za nepřátelské. Vhodně volené, tedy charakteristické ukázky ze spisů osob do táborů zařazených představují konkrétní práci komise, její úroveň, volenou argumentaci. Ústeckou komisi porovnála diplomantka s ostravskou, která měla více případů: komparace je zajímavá, protože mj.odkrývá určitá specifika komise ústecké. V přílohách jsou zaznamenány různé další údaje důležité pro poznávání historie TNP. Tábory však zjevně záměry a cíle svého vzniku nenaplnily. Ostatně se nedožily ani delší existence, postupně z nich zůstávala torza. V diskusi by bylo vhodné pokusit se definovat místo TNP v celkových represivních opatřeních poúnorového režimu.

V heuristice i interpretaci přínosnou diplomovou práci Elišky Králové plně doporučuji k obhajobě.

Robert Kvaček

Hodnocení: Výborně

Prof.PhDr.Robert Kvaček, CSc.